

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2640/2020
13.05.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Марине Милановић и Катарине Манојловић Андрић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Огњен Отовић, адвокат из ..., против тужених ББ, ВВ, ГГ, ДД, ЋЋ и ЕЕ, (ЋЋ и ЕЕ заступа мајка тужена ГГ), сви из ..., ради својине и утврђења, одлучујући по ревизији тужених ББ и ВВ, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 4797/18 од 14.02.2020. године, у седници већа одржаној дана 13.05.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 4797/18 од 14.02.2020. године и предмет **ВРАЋА** истом суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару П 170/18 од 15.05.2018. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца па је утврђено према туженима да је тужилац искључиви власник пословног простора који се налази у приземљу у улици ... у ..., укупне површине 66,56 м², на кп бр. .../... површине 0,0,75 ха, што су тужени дужни признати тужиоцу и дозволити да се тужилац упише као искључиви власник целокупног пословног простора у приземљу са правом коришћења предметне парцеле од 2/4 код надлежне службе за евиденцију непокретности, без одобрења тужених; ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца у просталом делу којим би се утврдило према туженима ББ и ВВ, обоје из ..., да је тужилац по основу сопствене изградње искључиви власник пословног простора који се налази ... у улици ... на спрату површине 52,95 м² на кп бр./... КО ..., да има право коришћења ове парцеле у обиму већем од 2/4 површине 0,0,75 ха што би тужени ББ и ВВ били дужни признати тужиоцу и дозволити да се тужилац упише као искључиви власник целокупног описаног пословног простора са правом коришћења предметне парцеле, код надлежне службе за евиденцију непокретности, без одобрења тужених; ставом трећим изреке, одбачена је тужба у делу којим је тражено утврђење да непокретности из става првог изреке не представљају заоставштину пок. ДД из ... и у делу којим је тражено да се утврди да је ништав и да не производи правно дејство уговор закључен у форми поравнања, код

Општинског суда у Новом Пазару у предмету П 326/97 од 10.03.1997. године; ставом четвртим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 4797/18 од 14.02.2020. године, у ставу првом изреке, укинута је пресуда Вишег суда у Новом Пазару П 170/18 од 15.05.2018. године у ставу друом, трећем и четвртном изреке пресуде; ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца па је утврђено према туженима ББ и ВВ, обоје из ... да је тужилац по основу сопствене изградње искључиви власник пословног простора који се налази у ... у улици ... на спрату, површине 52,95 м², на кп бр. .../... КО ..., да има право коришћења ове парцеле у обиму већем од 2/4, укупне површине од 0.75 ха, те да наведени пословни простор не представља заоставштину сада пок. ЖЖ, бившег из ... и да је уговор закључен у форми поравнања код Општинског суда у Новом Пазару у предмету П 326/97 дана 10.03.1997. године ништав и не производи правно дејство, што су тужени ББ и ВВ дужни тужиоцу признати и дозволити да се тужилац упише као искључиви власник целокупног описаног пословног простора са правом коришћења предметне парцеле код надлежне Службе за евиденцију непокретности, без одобрења тужених (клаузула интабуланди); утврђено је према туженима ГГ, ДД, ЂЂ и ЕЕ, сви из ... да непокретности из става првог изреке првостепене пресуде не представљају заоставштину пок. ЖЖ бившег из ... и да је уговор закључен у форми поравнања код Општинског суда у Новом Пазару у предмету П 326/97 дана 10.03.1997. године ништав и не производи правно дејство што су тужени дужни признати тужиоцу; одбачена је жалба тужиоца изјављена на став први изреке првостепене пресуде као недозвољена; обавезани су тужени ББ и ВВ, обоје из ... да тужиоцу солидарно плате трошкове парничног поступка у износу од 661.400,00 динара са законском затезном каматом почев од пресуђења па до коначне исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени ББ и ВВ, обоје из ..., благовремено су изјавили ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је дао одговор на ревизију тужених у коме је оспорио основаност ревизијских навода.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11...55/14) Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужених основана.

Према утврђеном чињеничном стању сада пок. ЖЖ, заједно са својом сада пок. супругом ЗЗ имао је четворо деце – синове АА, ББ, сада пок. ИИ и ћерку ВВ. ЖЖ је умро 1964. године, а пре смрти је сву своју имовину – стамбени објекат и локал у коме је обављао ... делатност оставио својој супрузи ЗЗ, по основу уговора о доживотном издржавању који је са њом закључио у ... Ов. бр. .../... дана 27.09.1963. године. Иако је по наведеном правном послу сада пок. ЗЗ била власник и пословног простора – старе ... радње (локала), која непокретност је у међувремену експроприсана, када је требало да се исплати накнада за експроприсану непокретност, вођен је оставински поступак иза смрти

пок. ЖЖ у коме се ЗЗ, ББ, ИИ и ВВ нису прихватили наследног дела који им по закону припада, док се АА прихватио, а заоставштину је чинио новац – накнада од експроприсаног пословног простора - локала у износу 400.000,00 динара, па је Општински суд у Новом Пазару донео решење О .../... дана 07.10.1981. године. Наведено је учињено по договору ЗЗ(мајке) са својим синовима АА, ББ, ИИ и ћерком ВВ, да се предметни локали граде од новца добијеног од накнаде за експроприсани стари локал, продатих мајчиних ћилима и злата, да све послове као најстарији син води АА, а да свој деци припадне по један локал, стим да ББ и ВВ не траже у удео породичне куће АА и сада пок. ИИ. Због наведеног парничне странке су у претходно вођеној парници пред Општинским судом у Новом Пазару у предмету П 326/97 закључиле судско поравнање П 326/97 дана 10.03.1997. године којим је усвојен тужбени захтев тужилаца ББ, сада пок. ИИ и ВВ (рођене ...), па је утврђено према туженом АА да су тужиоци по основу наслеђа иза смрти сада пок. оца ЖЖ сувласници на по $\frac{1}{4}$ - четири постојећа локала и сукорисници кп .../... по ПЛ ... КО ..., на име оставиоца, сви са уделом од по $\frac{1}{4}$ па се тужени обавезује да им то право призна и дозволи да се изврши промена стања у КО СО ... и са извршеном деобом уз навођење коме припадају локали у приземљу, а коме на спрату и са уделима права коришћења катастарске парцеле на којој се налазе. Након мајчине смрти овде тужилац АА је против тужених ББ, ВВ и правних следбеника пок. ИИ водио парницу у којој је донета пресуда П 1403/12 дана 18.11.2015. године којом је одбијен тужбени захтев тужиоца да се према туженима утврди да је поравнање закључено пред Општинским судом у Новом Пазару П 326/97 дана 10.03.1997. године, закључено између тужиоца и тужених, апсолутно ништаво и да као такво не производи правно дејство, да тужени трпе отклањање свих последица које је такво поравнање произвело променом код Службе за катастар непокретности у ... на стање пре закљученог поравнања (по основу наведеног поравнања све парничне странке су у катастру непокретности уписане као сукорисници катастарске парцеле и носиоци су права сусвојине на по $\frac{1}{4}$ идеалну – списак промена редни број .../...). Наведена пресуда потврђена је пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 499/16 дана 11.03.2016. године.

У овој парници тужилац тражи да се утврди да је он искључиви власник свих предметних локала – целог пословног простора, по основу сопствене изградње, да има право коришћења целе кп .../... (промењен је ранији број катастарске парцеле), да предметне непокретности не представљају заоставштину пок. ЖЖ, те да се утврди да је ништав и да не производи правно дејство уговор закључен у форми поравнања код Општинског суда у Новом Пазару П 326/97 од 10.03.1997. године.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, другостепени суд је, након главне расправе одржане пред тим судом, закључио да наведена непокретност не представља заоставштину сада пок. ЖЖ, јер је ЖЖ преминуо 1964. године, да је локал у приземљу грађен од 1979. године до 1981. године, а на спрату од 1985. године до 1986. године, да странке нису доказале да имају било какве договоре у погледу деобе очеве имовине, јер је отац оставио уговор о доживотном издржавању, као и његова сада пок. супруга ЗЗ(мајка парничних странака), који су уговорима о доживотном издржавању располагали својом имовином, а који уговори нису оспорени, те да је неоснован приговор пресуђене ствари истакнут од стране тужених ББ и ВВ (правни следбеници пок. ИИ су признали тужбени захтев тужиоца) јер се у овој парници тражи и утврђење ништавости судског поравнања П

326/97 од 10.03.1997. године из другог разлога, а не са оног који је захтеван у тој парници, па је одлучено као у изреци побијане пресуде.

Такав закључак и правни став другостепеног суда Врховни касациони суд не прихвата. По оцени Врховног касационог суда основани су ревизијски наводи тужених да је због погрешне примене материјалног права од стране другостепеног суда, чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Уговором о поравнању, према члану 1089. став 1. Закона о облигационим односима, лица између којих постоји спор или неизвесност о неком правном односу, помоћу узајамних попуштања, прекидају спор, односно уклањају неизвесност и одређују своја узајамна права и обавезе. Према члану 1093. став 1. истог Закона за уговор о поравнању важе опште одредбе о двостраним уговорима, ако за њега није што друго предвиђено. Одредбом члана 141. став 1. Закона о облигационим односима је прописано да је ништав уговор којим неко, користећи се стањем нужде или тешким материјалним стањем другом, његовим недовољним искуством, лакомисленошћу или зависношћу, уговори за себе или неког трећег корист која је у очигледној несразмени са оним што је он другом дао или учинио, или се обавезао дати или учинити. Суд према чланум 3. став 3. Закона о парничном поступку неће дозволити располагања странака које су у супротности са принудним прописима, јавним поретком, правилима морала и добрим обичајима.

Са изложеног произлази да се улога суда приликом закључења судског поравнања заснива у оцењивању да ли је тај акт у складу са принудним прописима и моралним императивима, што је у сагласности са обавезом суда да не дозволи поравнање које је противно принудним прописима и моралним императивима, пошто су то општег границе слободе уговарања, које странке ни закључењем судског поравнања не смеју да пређу. Дакле, судско поравнање по својој природи представља споразум странака, тј. уговор којим странке уређују своје грађанско – правне односе којима могу располагати у парници и има својство извршне исправе. На ово указује одредба члана 337. став 3. Закона о парничном поступку, који прописује да поравнање има исто дејство као и судска пресуда. Иако по својој природи судско поравнање јесте уговор, на наведени правни институт се не примењују правила која важе у случају неиспуњења уговора, због тога што поравнање има снагу извршне судске исправе, те се принудно може извршити у извршном поступку. Осим наведеног одредбом члана 338. ЗПП је прописано да суд у току целог поступка по службеној дужности пази да ли тече парница о захтеву о коме је раније закључено судско поравнање и ако такво поравнање постоји, одбациће тужбу.

По оцени Врховног касационог суда другостепени суд није утврдио да ли у конкретном случају постоји идентитет странака, идентитет тужбеног захтева и идентитет чињеничног и правног основа у овој парници и парници вођеној у предмету П 326/97 у којој је закључено судско поравнање дана 10.03.1997. године, јер је судско поравнање по свом процесно правном дејству изједначено са правноснажним судском пресудом, те да ли постоји идентитет странака, идентитет тужбеног захтева и идентитет чињеничног правног основа у овој парници и парници вођеној пред Основним судом у Новом Пазару П 1403/12 у коме је донета пресуда дана 18.11.2015. године, која је потврђена од стране Апелационог суда у Крагујевцу пресудом Гж 499/16 од 11.03.2016. године, којом је одбијен тужбени

захтев тужиоца АА против тужених ББ, ВВ и правних следбеника сада пок. ИИ, за утврђење да је судско поравнање П 326/97 од 10.03.1997. године апсолутно ништаво и да као такво не производи правно дејство, те да ли је реч о пресуђеној ствари. Због наведеног другостепени суд је начинио и битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП у вези са чланом 337. и 338. ЗПП.

Са изнетих разлога другостепена пресуда је морала бити укинута, јер од правилног утврђења наведених чињеница зависи и правилно утврђење основаности тужбеног захтева тужиоца и правилна примена материјалног права.

У поновном поступку другостепени суд ће отклонити указане неправилности, употпуниће чињенично стање имајући у виду напред наведено, па ће правилном применом материјалног права донети правилну и на закону засновану одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер иста зависи од коначног исхода парнице.

Са изнетих разлога одлучено је као у изреци решења, на основу члана 416. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа-судија,
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић